

met geen woord over dienstvertrekken en hun inrichting rept (hoewel ze er wel degelijk zijn) en geen van de 48 afbeeldingen in dit boek iets van een gewoon dienstvertrek te zien geeft!

In de details hebben de gevels van Stockholm en Enschede niets met elkaar gemeen, afgezien dan van eenige langgestrekte vensters. In den grooten binnenhof te Stockholm vinden wij gevelmotieven, ontleend aan de gothiek (langgestrekte kruisramen), de renaissance (gecanneleerde pilasters) en de barok (in de bekroning van den lagen toren in den N.W.hoek van den binnenhof): een volmaakt romantisch geheel, saamgehouden en tot eenheid versmolten door de meesterhand van den bouwmeester, maar hoe verschillend met den eenvoud van Friedhoff's architectuur! In de interieurs zijn de verschillen veel grooter, ja, daar is eigenlijk alle verwantschap afwezig, tenzij men die vinde in het aanpassingsvermogen van beide gebouwen aan versierenden arbeid. Zoowel de ruimtebewerking als de details van de beroemde Blauwe Zaal te Stockholm staan diametraal tegenover die van de representatieve ruimten te Enschede. Is er grooter contrast denkbaar dan tusschen deze Blauwe Zaal met zijn gecanneleerde zuilen met rijkversierde kapiteelen, zijn sierlijk gelede, op velerlei wijze doorbroken wanden en zijn heele, kennelijk op Italiaansche renaissance-paleizen geïnspireerde vormgeving, en de koelere en toch intieme, wel zeer Hollandsche rust van de raadhuishal te Enschede? De raadhuishal te Enschede ontleent haar indrukwekkend karakter uitsluitend aan de zeer harmonische verhoudingen, de gevoelige keuze der materialen en kleuren en de meesterlijke behandeling van den lichtinval.

Naar den geest is er misschien nog de meeste overeenstemming te zien in den vorm van den toren, die zich niet verjongt door het naar binnen springen van geledingen, wat gebruikelijk is, maar door een geleidelijk smaller naar boven toelopen. Ook dit heeft Friedhoff echter weer anders gedaan dan Östberg te Stockholm deed. Friedhoff laat zijn torenromp, die reikt tot 38.70 m + peil de laatste 17 meter zich vrij sterk verjongen, waardoor het silhouet iets toegeknepens krijgt, waaraan men even moet wennen. Van den niet precies vierkanten toren te Enschede zijn de noord- en zuidzijde het breedst; op die breede zijden is de toren boven het dak 1.28 m breeder dan aan het eind van het metselwerk. Daar de verjonging begint op 21 m boven peil bedraagt deze derhalve gemiddeld ruim 7 cm per strekkende meter, wat vrij aanzienlijk is. De Stockholmsche „driekronen-toren”, zoo genoemd naar het zinnebeeld van het Rijk, aangebracht op de bovenste punt van de torenbekroning, loopt haast onmerkbaar naar boven toe. Over de geheele hoogte van den torenromp van ongeveer 65 m is dat een verschil van niet meer dan 1 m.

Genoeg hierover! Laten wij thans in groote trekken nagaan, wat het Enschedesche stadhuis ons zelf te zien geeft.